

בס"ד. שיחת יום שמחת תורה, ה'תשי"ט.

בלתי מוגה

א. כמדובר אתמול¹ — "פותחין בדבר מלכות", אבל, יש להקדים הקדמה להפתיחה:

ידוע מ"ש אדמו"ר האמצעי², שאפילו קל שבקלים מתעורר בתשובה בשעת תפלת נעילה.

וטעם הדבר — בפשטות — לפי שעד עתה הי' עדיין זמן לדחות את ההתעוררות, אבל כשמגיע זמן נעילה, כאשר תיכף "פנה יום"³ — הרי גם מי שלא נתעורר (או אפילו אם כבר נתעורר, אלא שההתעוררות לא היתה כדבעי) בחודש אלול, בימי הסליחות, בראש-השנה, בעשרת ימי תשובה, או אפילו ביום-הכפורים, הנה בשעת נעילה, כאשר "פנה יום", אזי מתעורר בהזזה שמגעת עד עצם נפשו.

ועד"ז בנוגע לשמיני-עצרת ושמחת-תורה, שהם סיום עבודת חג הסוכות (בדוגמת יוה"כ"פ, שהוא סיום עבודת עשי"ת): גם מי שלא נתעורר — או אפילו אם נתעורר, אלא שלא היתה אצלו ההזזה כדבעי — במשך כל ימי חג הסוכות, ובמשך ארבעים ושמונה השעות של שמע"צ ושמח"ת, הרי עתה, כשעומדים סמוך לשקיעת החמה, ותיכף "פנה יום", ומתקרב זמן נעילת השער — צריכה להיות ההתעוררות וההזזה כדבעי.

ואף שבכחם של בני"י להוסיף מחול על הקודש עוד כו"כ שעות⁴, אעפ"כ צריכה ההזזה להתחיל כבר עתה.

וכמו ביוה"כ"פ, שגם בו יכול להיות ענין ההוספה מחול על הקודש⁵, ואעפ"כ התחלת ההתעוררות היא כבר בתפלת נעילה, ויתרה מזו — בהתחלת תפלת נעילה (התחלת הסיום דיוה"כ"פ), שלכן, הנה כבר מ"אשרי" פותחין את ארון הקודש⁶ — למטה, וגם למעלה.

(4) ראה לקמן סכ"א.

(5) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח רסת"ח. וש"נ.

(6) ראה תו"מ — רשימת היומן ריש ע' קסא. ריש ע' קסט. ספר המנהגים חב"ד ע' 59, 64.

(1) שיחת ליל שמח"ת בתחלתה (לעיל ע' 118).

וש"נ.

(2) ראה מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים ע' קנ.

וש"נ.

(3) פיוט לתפלת נעילה (ע"פ ירמ"י ו, ד).

וכן הוא גם בשמח"ת, שבעמדנו סמוך לשקיעה, יש לנצל את ההזדמנות ("אריינכאַפן די צייט") לפעול את ההזזה הראוי' — לפתוח את "ארון הקודש" שבלבו של כאו"א. אלא, שהזזה זו צריכה להיות באופן העבודה דשמח"ת — תשובה בקו השמחה.

ב. כאמור לעיל — "פותחין בדבר מלכות":

לפני עשרים שנה, בשמח"ת תרצ"ט, אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר ד"ה "עץ חיים היא למחזיקים בה"⁷. בתור הקדמה להמאמר — חזר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸ תורה מרבינו הזקן שאמר בשנת תק"מ על פסוק זה⁹, והתחיל המאמר בתורה זו.

וז"ל:

"עץ חיים היא למחזיקים בה" — אלו בעלי השגה הלומדים תורה; "ותומכי מאושר" — אלו בעלי עבודה העוסקים בתורה. "מאושר" — "גליקלעך", כדאיתא בזהר¹⁰ "אל תקרי מאושר אלא מראשו", דע"י עבודתם ("ותומכי", העוסקים בתורה) ממשיכים מראשו, היינו מפנימיות א"ס ב"ה.

ובסיום המאמר — המיוסד על תורת רבינו הזקן הנ"ל — פירש כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹: "ותומכי" אלו בעלי עבודה העוסקים בתורה ותומכים לומדי' בגשמיות ובהתעוררות לקבוע עתים לתורה, הם הממשיכים את העצמות. וזהו מאושר, גליקלעך, לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה".

ומסגנון סיום המאמר, ניכר, שפתגם זה של רבינו הזקן קשור עם פתגם הבעש"ט שנוכר אמש¹², שמפרש "ותומכי" כמו "ושומחי", מלשון שמחה, שאלו השמחים ומשמחים את התורה יהיו מאושרים בבנים ובני-בנים עוסקים בתורה ובמצוה.

ויש לומר, שכוונת רבינו הזקן בהביאו דברי הזהר: "אל תקרי מאושר אלא מראשו", מפנימיות א"ס ב"ה, היא — לרמז על תורת הבעש"ט בפירוש "מאושר", שקאי על בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוה (שזוהי הברכה הגדולה ביותר שניתן לברך והאושר הגדול ביותר שיכול להיות), כי, ענין הלידה הוא המשכת כח הא"ס בנבראים, כמבואר

(10) ח"ג נג, ב.

(11) סה"מ שם ע' 59.

(12) שיחת ליל שמח"ת ס"ב (לעיל ס"ע

119 ואילך).

(7) נדפס בסה"מ תרצ"ט ע' 68 ואילך.

(8) שיחת יום שמח"ת ס"י (סה"ש תרצ"ט

ע' 311). נעתק ב"היום יום" כג תשרי, שמחת

תורה.

(9) משלי ג, יח.

בכ"מ באריכות¹³. וזהו שמרמז רבינו הזקן בהבאת דברי הזהר "אל תקרי מאושר אלא מראשו", מפנימיות אין-סוף — שמשם נמשך הענין ד"מאושר", בניס ובני בניס עוסקים בתורה ובמצוה.

ג. המאמר הנ"ל ישנו כבר ב"קופיר", וכבר נכרך בספרים. וכיון שכן, הרי ידוע מ"ש אדמו"ר האמצעי¹⁴: "ידעתי טבע אנ"ש שבדברים שבכתב שגם שמלאים טעות לא יחושו על כל הוצאה רבה להשיגם, וכאשר יבואו אותן הדברים בעצמן בדפוס .. גם אותו שקונה כורכו יפה ומניחו בקרן זוית כו".

ולכן מזכיר אני את שנת אמירת המאמר עם כל הפרטים שבדבר — כדי שילמדו את המאמר, ולא ידחו זאת לאחר זמן, אלא ילמדוהו עוד הלילה, מחר, ועכ"פ בימים הקרובים. ולימוד זה יהי נכלל בהוספה שקיבלו היום בבוקר בנוגע ללימוד החסידות¹⁵.

וכמו"כ בכל פעם שמזכירים ומציינים למאמר מסויים, הכוונה היא שאכן יעיינו בו!

ד. בנוגע להציון למאמרים, הנה מאז שהתחלתי להגי' את המאמרים, הנני מציינ מראה-מקומות, מתוך כוונה שילמדו את המאמרים ביתר עיון, שכן, לימוד ענין שלם על אתר, אינו דומה ללימוד הענין לאחר שמעיינים גם במקומות אחרים שבו נתבאר הענין, וזוהי כוונת הציון למקומות אחרים — לעורר שיעיינו בהם, שעיי"ז יהי לימוד הענין ביתר עיון.

כשראיתי שהדבר לא הועיל, עלתה בדעתי "המצאה" חדשה, והתחלתי לציין למקומות כאלו שבהסתכלות שטחית, ב"מושכל ראשון", נראה שאינם שייכים להענין המבואר במאמר זה — אולי עיי"ז תתעורר תשוקה לחפש ולשאול ביאור בשייכות הענינים.

לעת עתה — גם זה לא הועיל... וגם אלו שנעשית אצלם תועלת והוספה בלימודם בעיון — הי' זה במידה מועטה בלבד.

אמנם, כל זמן שלא עברו מאה¹⁶ שנה... עדיין יש תקוה שהדבר יביא לתועלת הנרצה.

(15) ראה שיחת ליל שמח"ת סי"ט (לעיל ע' 133).

(16) ע"ד שמצינו כיו"ב בנוגע למספר מאה (ראה ב"מ לא, א).

(13) ראה לקו"ת שה"ש מ, א. המשך שמח תשמח תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' קעז ואילך). ובכ"מ.

(14) בהקדמה לדרך חיים.

ה. בנוגע לפועל:

יש להתחיל ללמוד את המאמרים, שעי"ז "שפתותיהם (של בעלי השמועה) דובבות"¹⁷ במתיבתא דרקינא.

ותועלת נוספת — שנוגעת אלינו בעיקר, בשייכות לענינים הנוגעים לעולם הזה — שלימוד המאמרים יוסיף בהפצת המעיינות חוצה, החל מה"חוצה" שלו, שיתחיל ללמוד יותר חסידות, אשר, זוהי ההקדמה ל"קאתי מר" דא מלכא משיחא"¹⁸.

וזוהי דרישת השעה — הענין ד"תומכי' מאושר", לקבוע עתים ללימוד תורת החסידות, ולעסוק בהפצת המעיינות, החל מה"חוצה" שלו, ולהמשיך ולילך גם בה"חוצה" היותר רחוק, ולפעול בה"חוצה" — ע"י מעיינות תורת החסידות שמפיצים בו — לייחדו עם "יחידו של עולם", שיהי' ניכר בכל מקום ומקום הענין דאחדות הוי', ועד שנבוא להגילוי דלעתיד לבוא — "כשאני נכתב אני נקרא"¹⁹, "הוי' אחד ושמו אחד"²⁰.

* * *

ו. באותה שנה — תרצ"ט — דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר²¹ בענין בני ארץ-ישראל שאינם עושים יום-טוב שני של גלויות. וסיפר:

פעם — במוצאי שמיני-עצרת, ליל שמחת-תורה, לאחר הקפות — נכנס אדמו"ר האמצעי לחדרו, ושקע במחשבות למשך שעות אחדות. לאחר-מכן נטל ידיו ג' פעמים, קרא ג' פרשיות דק"ש, והפליג במעלת יו"ט שני, באמרו שהגילוי דיו"ט שני "לאו כל מוחא סביל דא". וסיים: רחמנות היא על בני ארץ-ישראל (שאצלם שמע"צ ושמח"ת הם ביום אחד), שמערבין "באָטשווענע" (מיין ירק) יחד עם בשר. ויש לבאר הדיוק בהדוגמא מעירוב ב' ענינים אלו דוקא — באָטשווענע" עם בשר²²:

"באָטשווענע" הוא ירק, צומח, ואילו בשר הוא חי. והחילוק ביניהם בענין העולמות — שצומח הוא כנגד עולם היצירה, וחי הוא

21 שיחת ליל שמע"צ בתחלתה (סה"ש

שם ע' 302).

22 ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 226 הערה

10.

17 יבמות צז, רע"א. וש"נ.

18 ראה אגה"ק דהבעש"ט — כתר שם

טוב בתחלתו. ובכ"מ.

19 פסחים נ, א. וש"נ.

20 זכר' יד, ט.

כנגד עולם הבריאה²³. והרי גדול הריחוק שבין בריאה ליצירה²⁴: (א) עולם הבריאה עדיין אינו מציאות ממש אלא אפשרי המציאות בלבד, משא"כ עולם היצירה הוא מציאות; (ב) בעולם היצירה יש כבר מציאות הרע, משא"כ עולם הבריאה רובו טוב, והמיעוט בטל לגבי הרוב²⁵.

ועפ"ז מוכן גודל הרחמנות על בני א"י — שמערבים יחד שני עינים רחוקים ונבדלים זה מזה.

אמנם, כדי להרגיש את גודל הרחמנות, יש צורך להיות בעל מדריגה, ולהרגיש מהו "בשר", מהו "באָטשווענע" וכו'; אבל כשאין אוחזים במדריגות אלו — יכולים (גם בני א"י) להיות בשמחה!
[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להאורחים מא"י שינגנו א"ץ פרייליכן ניגון"].

* * *

ז. מענין לענין באותו ענין — ההצעה שהציעו היום, שבני ארץ-ישראל יעלו לתורה יחד עם "כל הנערים":

ולכל לראש יש לבאר הטעם לכללות הענין שבני א"י יעלו לתורה ביו"ט שני של גלויות — אף שלכאורה אינם צריכים לעלות לתורה כיון שאין זה יום הקריאה אצלם, וגם הענין דקדושת יו"ט מצד מראית העין אינו שייך בנדוד, דכיון שקוראים בתורה בחדרים שונים, יאמר הרואה שבודאי עלו לתורה בחדר אחר — אעפ"כ הונח בדעתי שיעלו לתורה, מצד ג' טעמים:

(א) בשלמא בהיותם בא"י, עולים הם לתורה ביום שמיני-עצרת, שהוא שמחת-תורה שלהם; משא"כ כאן — אינני יודע אם עלו לתורה אתמול, ולכן הונח בדעתי שיעלו לתורה היום.

(ב) ישנו כלל "אל תפרוש מן הציבור"²⁶, ובפרט בענין של תורה, ובפרט בעלי' לתורה, ובפרט ע"פ ביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁷ שבעלי' לתורה עולים בכל המדריגות שבנשמה: נר"נ ח"י, "תחתיים שניים ושלישים"²⁸ כו'. וכיון שכן, הרי בוודאי אין זה מתאים שכל ישראל יעלו למעלה, ואותם ישאירו לבדם כאן למטה.

(23) ראה סה"מ תרצ"ו ע' 94. וש"נ.

(24) ראה תו"מ סה"מ ניסן ע' קנט ואילך. (27) שיחת יום שמחת תש"ד ס"ב (סה"ש תש"ד ע' 40). לקו"ד ח"א כה, ב ואילך.

(25) ראה ע"ח שמ"ב פ"ד. שמ"ז פ"ד. סה"ש תש"ב ע' 75.

(26) נח ו, טז. (28) לקו"ת במדבר ג, ד. ובכ"מ.

ג) הא גופא שישנה הזדמנות לעלות לתורה ביום שאינו יום הקריאה — יש לנצל הזדמנות זו. ובשביל ענין זה בלבד הי' כדאי כל הנסיעה!

ח. ונוסף על הטעם לכללות ענין העלי' לתורה אצל בני א"י — יש לבאר הטעם שנבחרה עבורם העלי' עם "כל הנערים" דוקא.

ובהקדמה, שמוכן בפשטות שאין להם לעלות לתורה בפני-עצמם, כיון שיש בזה שאלות הן בנוגע למנין הקוראים, והן בנוגע לאמירת הברכה, ולכן מוטב שיעלו יחד עם עוד א'. אמנם, מה שנבחרה עליית "כל הנערים" דוקא, הרי זה מצד ג' טעמים:

א) "א' בעל-הבית שער טעם": אילו היו קוראים להם לעלות לתורה בעליות אחרות — הי' צורך לערוך "חשבון" בנוגע לכא"א, מי "מתאים" עבורו לעלות לתורה יחד עמו... ולכן מוטב שיעלו כולם יחד בעלי' אחת.

ב) טעם ע"פ הלכה: כאשר כמה עולים לתורה יחד, ישנם ג' מנהגים בנוגע לברכת התורה²⁹: א) אחד מברך ומוציא את השאר ידי חובתם, ב) כל העולים מברכים כאחד, ג) כל העולים מברכים בזה אחר זה. ומנהגנו הוא שכולם מברכים כאחד, ונמצא, שהמברך אינו מכוון להוציא את חברו ידי חובתו, וא"כ, אם יעלה בן א"י לתורה עם עוד א' — אזי תהי' שאלה על ברכתו. משא"כ כשיעלו לתורה עם "כל הנערים" — הרי כיון שבעלי' זו הסדר הוא שאחד מברך כדי להוציא את הנערים ידי חובתם, כיון שהנערים עצמם אינם יכולים לברך, א"כ, יכול הוא להוציא גם את בני א"י ידי חובתם.

ג) אילו היו קוראים להם לעליות אחרות — היתה זו "שאלה" שלמה ב"גבאות" (אף שמדובר ב"גבאות" של שמח"ת)... איזו עלי' לתת לכא"א מהם באופן המתאים לכבודו... וזוהי המעלה בעלי' לתורה עם "כל הנערים" — שבודאי מתאימה לכבודו של כא"א, שהרי אדמו"ר האמצעי הי' עולה לתורה בעלי' זו³⁰.

[וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

כאמור לעיל, עלי' לתורה ענינה עלי' מלמטה למעלה, כביאור כ"ק

29) ראה נטעי גבריאל (להר"ג ציננער) (30) ראה ת"מ — רשימת היומן ע' רנ. הלכות סוכות פצ"ח ס"י. וש"נ.

מו"ח אדמו"ר הנ"ל בענין "תחתיים שניים ושלישים", וכוונת העלי' היא — ההמשכה למטה.

ובכן, יפעלו גם ההמשכה למטה — שבבואם לא"י יפעלו שיהי' בה בגילוי הענין ד"ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"³¹.

* * *

ט. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להאורחים מא"י לנגן מניגוני אה"ק טובב"א, וניגנו "אימתי קאתי מר". אח"כ אמר לר' ש. ז. ש"יקנה" הניגון עי"ז שיעשה בו "שינוי שאינו חוזר לברייתו"³², ויכניסו ב"ספר הניגונים". ואח"כ אמר:]

הענין ד"שינוי שאינו חוזר לברייתו" — שייך גם לפרשת השבוע דשמח"ת.

ובהקדם הידוע אודות תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר ללמוד בכל יום פרשה חומש עם פרש"י, שבשבוע שחל בו שמח"ת, הנה בימים שקודם שמח"ת לומדים בכל יום פרשה ב"וזאת הברכה", ובשמח"ת מסיימים את הפרשה עד "לעיני כל ישראל", וחוזרים ומתחילים בו ביום פרשת בראשית עד פרשת היום, וממשיכים למחרת, עד שביום השבת מסיימים את פרשת השבוע כולה³³.

ובכן, בפרשת השבוע — פרשת בראשית — ישנו ענין הקשור עם "שינוי שאינו חוזר לברייתו".

י. בפרשת בראשית מסופר אודות בריאת האדם³⁴: "וייצר הוי' אלקים את האדם עפר מן האדמה" — בריאת הגוף, ואח"כ — "ויפח באפיו נשמת חיים", נשמה שהיא "חלק אלוהה ממעל ממש"³⁵. והכוונה בזה — כדי שהנשמה תעבוד עם הגוף כדי לעשות ממנו כלי לאלקות, והיינו, לפי שתכלית הכוונה היא "דירה בתחתונים"³⁶ דוקא.

והענין בזה — שכאשר הנשמה היא למעלה ועובדת עבודתה

שיחת יום שמח"ת תשי"ז בסופה (תו"מ חי"ח

ע' 102). וש"נ.

(34) ב, ז.

(35) תניא רפ"ב.

(36) ראה הנחומא בחוקותי ג. נשא טו. ב"ר

ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

(31) עקב יא, יב.

(32) ראה ב"ק צג, ב ואילך. רמב"ם הל'

גזילה ואבידה פ"ב. טוש"ע חו"מ סש"ס.

(33) ראה שיחת ליל שמח"ת תרצ"ו ס"ז

(סה"ש תרצ"ו ע' 14. וש"נ). יום שמח"ת

תשי"ה ס"י (סה"ש תשי"ה ע' 61). וראה גם

בעולמות עליונים, אזי פועלת המשכת אור הממלא בלבד, משא"כ ע"י עבודתה בהגוף מגעת הנשמה למעלה יותר, והיינו, לפי שהשורש של יש הנברא הוא מיש האמיתי³⁷, ולכן ע"י העבודה בהגוף הגשמי לוקחים את העצמות, אלא, שלעת עתה הרי זה בהעלם, ויתגלה לעתיד לבוא.

וזהו ענין תכלית ושלימות השכר שיהי' בזמן התחי'³⁸:

ידועה שיטת הרמב"ן³⁹ (וכן פוסקת תורת החסידות להלכה⁴⁰) שהתכלית אינו גן-עדן לנשמות בלא גופים, אלא זמן התחי' שאז יהיו נשמות בגופים דוקא.

וטעם הדבר — ע"פ הידוע שכללות ענין השכר הוא גילוי ההמשכות שנמשכים עכשיו ע"י התומ"צ, וכיון שתכלית ההמשכה היא למטה בגוף דוקא, שע"י לוקחים את העצמות, לכן גם השכר — שענינו גילוי ההמשכה שע"י העבודה — הוא למטה בגוף.

וזהו מעלת זמן התחי' על ג"ע, שבג"ע נמשך רק אור הממלא, משא"כ בזמן התחי' יהי' התגלות העצמות.

יא. עפ"ז יוכן מ"ש בזהר⁴¹ שתחיית המתים תהי' ע"י ה"עצם לזו",

שנשארת בשלימותה גם לאחר שהגוף נרקב, וממנה תתחיל התחי':

ובהקדמה, שלכאורה אינו מובן: מצינו בגמרא⁴² ראי' לתחיית המתים בק"ו מבריאת האדם — "דלא הוּו חיי, דהוּו חיי לא כל שכן" (אותן שלא היו מעולם נוצרין ונולדין וחייין, אותן שהיו כבר לא כל שכן שחוזרין וחייין). ועפ"ז אינו מובן: מהו הצורך ב"עצם לזו" — הרי אפילו אם לא ישאר מהגוף כלום, יכול הוא להיבראות מחדש, בק"ו מתחלת הבריאה, שאז נברא דבר שלא הי' מעולם, ועאכו"כ שדבר שכבר הי' בעבר יכול לשוב ולהיבראות?

והביאור בזה — שהק"ו "דלא הוּו חיי, דהוּו חיי לא כל שכן" אינו אלא תשובה ל"ההוא מינא", שרצה להכחיש את כל ענין תחיית המתים, וכדי לשלול סברא זו נאמר לו ק"ו זה; אבל לאמיתתם של דברים

סע"ד. דרמ"צ יד, ב. אוה"ת חוקת ס"ע תתס. שם (כרך ה) ע' א'תרלו. ועוד.

41 ח"א סט, א. קכו, סע"א (מהנ"ע). שם קלז, א (מהנ"ע). ח"ב כח, ב. תוד"ה והוא — ב"ק טז, ב. ועוד. וראה לקו"ש חל"ו ע' 75. וש"נ.

42 סנהדרין צא, א (ובפרש"י).

37 ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי בשלח מג, ג. ובכ"מ.

38 ראה תר"מ סה"מ אייר ע' ריו ואילך. וש"נ.

39 בשער הגמול בסופו — הובא בלקו"ת צו טו, ג.

40 ראה לקו"ת שם. דרושי ש"ש סה,

— ענין התחי' אינו באופן של התהוות חדשה (כמו בהתחלת הבריאה), כי אם ענין של שכר וגילוי ההמשכה שממשיכים ע"י העבודה, והיינו, שפעולתה של הנשמה בעבודתה בהגוף בזמן הזה ע"י התומ"צ — היא המתגלית בהגוף לעת"ל, ולכן יש צורך באותו גוף עצמו שבו נתקיימו התומ"צ, ולא בהתהוות חדשה.

וזהו ההכרח שתחיית המתים תהי' ע"י ה"עצם לוד":

אילו הי' אופן התחי' רק מצד הק"ו "דלא הוו חיי, דהוי חיי לא כל שכן" — היתה זו בריאה חדשה, ולא אותו הגוף שבו קיים האדם תומ"צ, ואילו הגוף שבו קיים תומ"צ — הי' נפסד, מבלי שישאר זכר מקיום התומ"צ ע"י הגוף.

אמנם, לא זה הוא ענין תחיית המתים — שאינו בריאה חדשה, אלא גילוי ההמשכה שנעשית ע"י העבודה, שלכן נעשית התחי' ע"י ה"עצם לוד" דוקא, שהוא עיקר ועצם הגוף שנשאר תמיד בשלימותו, וממנו קם לתחי' אותו הגוף שבו נתקיימו התומ"צ.

יב. ובפרטיות יותר:

אע"פ שהגוף נרקב, כמ"ש⁴³ "עפר אתה ואל עפר תשוב", ואפילו "צדיקים .. חוזרין לעפרן"⁴⁴ — הרי זה רק בנוגע להגוף מצד עצמו; אבל ע"י הענין ד"ויפח באפיו נשמת חיים", ועי"ז שהנשמה קיימה בו ועל ידו תומ"צ, רמ"ח מצוות עשה שהם כנגד רמ"ח איברים, ושס"ה מצוות לא-תעשה שהם כנגד סס"ה גידים⁴⁵ — קנתה הנשמה את הגוף לעצמה, לאלקות, והיינו, שהנשמה פועלת בהגוף שיתאחד עם היש האמיתי, ועי"ז נעשה דבר של קיימא ומציאות נצחית, כפי שמתבטא בה"עצם לוד", שהוא עיקר ועצם הגוף, שנשאר קיים ולא שייך בו הפסד, להיותו מיוחד עם היש האמיתי.

כלומר: אע"פ שהגוף מצד עצמו הוא גשמי, הוה ונפסד — הרי עי"ז שהנשמה עובדת עם הגוף, פועלת בו שינוי מן הקצה אל הקצה, שנעשה מיוחד עם אלקות, ועי"ז נעשה מציאות נצחית ואמיתית.

וזהו ענינה של ה"עצם לוד" שנשאר קיים וממנו נבנה הגוף בתחיית המתים — שמזה מוכח השינוי שנעשה בהגוף ע"י עבודת הנשמה הוא

(43) בראשית ג, יט.

ב.

(44) סנהדרין צב, סע"א. וראה שבת קנב, (45) ראה זח"א קע, ב.

(לא רק לפי שעה, "שינוי החוזר לברייתו", שהרי סוכ"ס חוזר הגוף לעפרו, אלא) שינוי אמיתי, "שינוי שאינו חוזר לברייתו", שע"ז קונה הנשמה את הגוף להיות נקנה לאלקות, ונעשה מציאות נצחי ואמיתי.

ואדרבה: הענין ד"אל עפר תשוב" הוא רק בחיצוניותו של הגוף, אבל אין זה הפסד אמיתי בהגוף, כי אם "שינוי החוזר לברייתו", שהרי נשאר העצם לזו שממנו קם לתחי', והיינו, לפי שהנשמה פעלה בהגוף שינוי אמיתי שאינו חוזר לברייתו, להיות מציאות נצחי ואמיתי⁴⁶.

יג. עפ"ז יובן גם מארז"ל⁴⁷ ש"מאן דלא כרע במודים" אינו קם בתחיית המתים:

כיון שענין התחי' הוא גילוי העבודה דעכשיו, הרי "מאן דלא כרע במודים", היינו, שאין לו ביטול לאלקות, אין גופו מיוחד עם אלקות, ובמילא נשאר גשמי, הוה ונפסד, ולכן אינו קיים בתחיית המתים.

ומזה מובן, שיסוד כל העבודה והתאחדות הגוף עם אלקות (שזהו ענין התחי', שמורה על נצחיות הגוף מצד התאחדותו עם אלקות) הו"ע הכריעה במודים, והרי ידוע שענין ההודאה הוא ביטול וקבלת עול.

יד. ומכאן הוראה בעבודה בכלל, ובחודש תשרי בפרט:

כאשר יוצאים מעבודת חודש תשרי להעבודה דכל השנה — יש לזכור שיסוד העבודה הוא קבלת עול, מבלי להתחשב כלל אם הוא מבין או לא, אם הוא מרגיש או לא, אם יש לו תענוג ורצון בענין פלוני או לא; הוא מצדו צריך לעשות את עבודתו בקבלת עול, שהיא יסוד כל העבודה.

ועי"ז מתאחד עם הקב"ה, וכתוצאה מזה נשאר אצלו ה"עצם לזו", וענין זה פועל גם בשאר האברים, והיינו, שההתאחדות עם הקב"ה נמשכת בעבודה הפרטית ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה.

והיינו, שהשכר הוא לפי אופן העבודה, ולכן, כשם שהשכר דתחיית המתים הוא באופן שע"י השלימות של ה"עצם לזו" נמשך בכל שאר האיברים, כן הוא גם בענין העבודה, ששלימות העבודה בקבלת עול פועלת בקיום כל המצוות, רמ"ח מ"ע ושס"ה מ"ת.

47) ראה זהר ח"ב ק, א. ח"ג קסד, א.
פר"ח אור"ח סקי"ג סק"ד (הובאו בלקו"ת בלק
עא, א). תוס' שבהערה 41.

46) ראה גם "רשימות" חוברת ז' ע' 14
ואילך. לקו"ש ח"ו ע' 83 ואילך.

ומובטח הוא ש"לא ידח ממנו נדח"⁴⁸, וסוכ"ס יהי' דבר אחד עם אלקות, דהיינו ש"הוי" יהי' "אלקיך".

* * *

טו. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה תורה צוה לנו משה.

* * *

טז. נהוג בכל שנה, שבהתוועדות דשמח"ת מתאספים תינוקות של בית רבן, ולאחר שמברכים על מיני מזונות, מגננים יחד ניגון שמחה. וכן יעשו גם עתה — ליתן לתשב"ר מיני מזונות, והם ינגנו ניגון שמחה⁴⁹.

[ואח"כ אמר:]

המדובר לעיל⁵⁰ בענין מעלת מחנה דן, שהו"ע העבודה דקבלת עול, בחי' רגל, שעיי"ז פועלים עילוי גם בבחי' הראש,

— ע"ד המבואר בכ"מ⁵¹ עה"פ⁵² "שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו", שדוקא ע"י בחי' "רגלי" פעלו המשכת בחי' "אנכי" במשה, בחי' ראש דישראל. וכדאיתא במדרש⁵³ שאילו הי' מיני בני"ש ששים ריבוא חסר אחד, לא היתה ניתנת התורה ח"ו גם למשה רבינו, ונמצא שדוקא ע"י בחי' "רגלי העם" ניתנה התורה (שהתחלתה "אנכי הוי' אלקיך"⁵⁴) למשה.

וכידוע שכל ישראל הם "קומה אחת שלימה"⁵⁵, ו"כמשל האדם שהוא בעל קומה בראש ורגלים, שאף שרגלים הם סוף המדרגה ולמטה והראש הוא העליון ומעולה ממנו, מ"מ הרי בבחינה אחת יש יתרון ומעלה להרגלים, שצריך להלך בהם וגם הם מעמידי הגוף והראש .. ונמצא שאין שלימות להראש בלתי הרגלים"⁵⁶, "שהרגלים הם המהלכים והם נושאים את הראש ומוליכין אותו למחוז חפצו"⁵⁷, שהראש מצ"ע אינו יכול להגיע לשם. וכן הוא גם בנוגע ל"ראש" ו"רגל" בעבודה הרוחנית דכאו"א מישראל, ענין ההשגה (ראש) וענין הקבלת עול (רגל) —

48) ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא
ספ"ט. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.
49) ראה גם שיחת יום שמח"ת תשט"ו
סי"ט (תו"מ חיי"ג ע' 76).
50) שיחת שמחת ביה"ש סמ"ב (לעיל ע'
99). וש"נ.
51) ראה תו"א בראשית א, ב. המשך
תרו"ס ע' פז. סה"מ תרפ"ז ע' קטו. וראה גם
תו"מ חכ"ב ע' 256. וש"נ.

52) בהעלותך יא, כא.
53) מכילתא יתרו יט, יא. דב"ר פ"ז, ת.
54) יתרו כ, ב.
55) לקו"ת ר"פ נצבים. סהמ"צ להצ"צ
מצות אהבת ישראל פ"א (דרמ"צ כח, ב).
ובכ"מ.
56) לקו"ת שם.
57) תו"א שם.

קשור גם עם מעלתם של תינוקות של בית רבן.

יז. ויובן⁵⁸ ע"פ מ"ש במדרש⁵⁹, שקודם מתן תורה דרש הקב"ה מישראל שיציגו ערכות. בני"י הציעו לפניו ערכים שונים, אבל הקב"ה לא הסכים לקבלם, עד שאמרו לו ישראל "בנינו ערכים בעדנו".

ביאור הענין:

במשך שני חיי האדם יש מדריגות שונות — "בן חמש שנים למקרא וכו'", כפי שמונה המשנה באבות פרק ה'⁶⁰ כל המדריגות בפרטיות, עד שמגיע לשלימות המוחין, שענין זה מקבלים בגיל עשרים שנה, וכידוע⁶¹ החילוקים דבן שש, בן י"ג ובן עשרים. וגם לאחר עשרים ישנם ריבוי מדריגות. ותינוקות של בית רבן הם בחינת רגל.

וכיון שכל ישראל הם "קומה אחת שלימה"⁵⁵, במילא, כשם שבכאור"א בפרט מעמיד הרגל את הראש (בגשמיות), וכן ברוחניות, הקבלת עול מעמדת את ההשגה — כן הוא גם בכללות ישראל, שהרגלים פועלים גם בהראש.

וכמשנת"ל, שמחנה דן, בחינת רגל, הוסיף שלימות גם בשאר המחנות.

וכשם שבכל הענינים הוצרכו לענין הרגלים, כן הוא גם במתן תורה. ולכן הי' מתן תורה לכל ישראל ע"י הערבות דתינוקות של בית רבן דוקא⁶², כי תשב"ר, בחינת רגל, הם היסוד של כל העם היהודי, וכפי שמסיים שם במדרש "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז"⁶³.

יח. ויש⁶⁴ להוסיף בביאור מעלתם של תינוקות של בית רבן:

כתיב⁶⁵ "כי נער ישראל ואוהבהו", והיינו, שכללות ישראל וכל אחד מהם נקרא בשם "נער", ולכן "ואוהבהו", כיון שהאהבה ל"נער" היא עמוקה יותר מאשר האהבה לגדול — אהבה עצמית⁶⁶.

61) שו"ע חו"מ סר"ה. פירוש המלות לאדמו"ר האמצעי סעיפים ב"ד.

62) ראה גם תו"מ חכ"ג ע' 41.

63) תהלים ח, ג.

64) סעיף זה — מהנחה בלתי מוגה.

65) הושע יא, א.

66) ראה ד"ה כי נער ישראל דיום שמח"ת

תשט"ז (תו"מ חט"ו ע' 116 ואילך). וש"נ.

58) מכאן עד טו"כ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 109 ואילך. במהדורא זו בא סדר הענינים כפי שנאמר בהתוועדות, וכן ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

59) שהש"ר פ"א, ד (א).

60) בסופו.

אמנם, כל זה הוא כפי שהענין הוא בכל אחד מישראל בפרט, שיש בו כל פרטי המדריגות, כולל גם בחי' "נער"; אבל בכללות קומת ישראל — קאי "נער ישראל" על תינוקות של בית רבן, שהם המעוררים את האהבה עצמית דהקב"ה לישראל.

ומשום זה ניתנה התורה ע"י הערבות דילדי ישראל דוקא. וזהו גם יסוד טעם המנהג לאסוף תשב"ר בשמח"ת (כנ"ל ס"ז) — כיון שהם מעוררים את אמיתית שמחת התורה, שישאל שמחים בתורה והתורה שמחה בישראל.

יט. עפ"ז יובן גם מ"ש⁶⁷ "ברוך מבנים אשר"⁶⁸, ומביא רש"י בשם הספרי: "אין לך בכל השבטים שנתברך בבנים כאשר", ואומר על כך רש"י: "ואיני יודע כיצד".

מ"ש רש"י "ואיני יודע כיצד" — כי במנין בני ישראל לא מצינו בשבט אשר מנין גדול יותר מאשר בשאר השבטים.

ובהכרח לבאר דברי הספרי ע"פ מאמר רז"ל⁶⁹ "שקול זה כנגד כו", דהיינו שהוא מכריע את כל שאר השבטים מצד המעלות המיוחדות הנמצאות בו, והכוונה בענייננו — גודל הנחת מהבנים⁷⁰. ע"י ההנהגה בקבלת-עול וחינוך באופן זה, זוכים לבנים ההולכים בדרכי התורה ומצוות וכו', וזוכים מהם לרוב נחת, הרבה יותר מאשר מריבוי בנים.

ובזה יובן מ"ש⁷¹ "וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק"; שואל על כך כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע⁷²: הכתוב אומר "וארבה את זרעו", ומסיים בבן יחיד, יצחק? אלא הענין הוא כמבואר לעיל, שאפשר לזכות לנחת מן אחד יותר מאשר מרבים, ועד שאפשר שיהי' אחד שהוא שקול כנגד ששים ריבוא, כמשה רבינו שהי' שקול כנגד כל ישראל⁷³, ו"אין דור שאין בו כמשה"⁷⁴. ולבן כזה זוכים ע"י עבודה של קבלת עול דוקא⁷⁵.

71 יהושע כד, ג.

72 ראה שיחת יום ב' דחה"ס ס"ה (לעיל ריש ע' 64). וש"נ.

73 ראה פרש"י יתרו יח, א.

74 ב"ר פנ"ו, ז.

75 ומה שנראה לפעמים באופן אחר כו' — הרי "אין אדם יודע מה בלבו של חברו" (פסחים נד, ריש ע"ב), והאמת היא שהנחת מהבנים הוא דוקא ע"י ההנהגה בקבלת עול (מהנחה בלתי מוגה).

67 ברכה לג, כד.

68 שגם הוא ממחנה דן (מהנחה בלתי מוגה).

69 ברכות ו, סע"ב. וש"נ.

70 וע"ד המבואר לעיל (ס"ב) בפירוש "ותומכי מאושר", שע"י "ותומכי" — שעוסקים בתורה ובקביעות עתים לתורה וכו' בדרך קבלת-עול — נעשה "מאושר" בבנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצוות (מהנחה בלתי מוגה).

וביאור שייכות הזכי' לבנים טובים להעבודה דקבלת עול — כי, שניהם הם בבחי' רגל כנ"ל, ולכן זוכים ע"י ההנהגה בקבלת עול לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצוות.

כ. וזהו גם מ"ש במדרש⁷⁶ אודות השכר שמקבלים ע"י העבודה דאשר: "מאשר שמנה לחמו"⁷⁷ — שהוא מעמיד בגדי שמונה". וכן מפרש רש"י (בפירוש הב') על הפסוק⁶⁷ "יהי רצוי אחיו" — "שהיו בנותיו נאות כו' נשואות לכהנים גדולים" (ההולכים בשמונה בגדים).

איזו שייכות יש ל"בנות נאות" עם כהנים גדולים? — ועכצ"ל, שהכוונה בענין היופי כאן היא ליופי רוחני, השייך לכהונה גדולה:

ענינה של אשה הוא "אעשה לו עזר כנגדו"⁷⁸, עזר להבעל בעבודתו. וכפי שמצינו בענין עבודת כהן גדול בפרט, שבשעת עבודתו ביום כיפור לפני ולפנים, הי' נוגע הענין ד"וכפר בעדו ובעד ביתו"⁷⁹ — "זו אשתו"⁸⁰, ובלי זה לא הי' יכול לעבוד עבודתו⁸¹.

היופי האמיתי של האשה היהודי' — הענין ד"כל כבודה בת מלך פנימה"⁸², שפירושו ענין הצניעות — מביא ומסייע לכהונה גדולה⁸³.

וכיצד זוכים לכך — ע"י העבודה ד"דונו דיני"⁸⁴. כאשר ההנהגה היא בקבלת עול, ע"פ שלחן ערוך, ובכלל זה ענין הצניעות — זוכים להקים דור ישרים עם בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצוה, עד לכהנים גדולים, דהיינו, בנים הנכנסים לקדשי הקדשים, ששם נמצאים רק הארון והלוחות שעליהם חקוקים עשרת הדברות — לא כתובים בדיו, שהוא דבר נוסף על הקלף, אלא "חרות על הלוחות"⁸⁵, דהיינו שהאדם והתורה הם דבר אחד⁸⁶.

* * *

כא. דובר אתמול⁸⁷, שבהשמחה דליל שמחת תורה ישנם כמה נקודות: (א) הוספה מחול על הקודש, (ב) יו"ט שני של גלויות, (ג) קבלת

83 (83) יומא מז, א. במדב"ר פ"א, ג. וראה גם תו"מ ח"כ ע' 69. וש"נ.	76 (76) ב"ר פצ"ח, טז. שם פע"א, יו"ד.
84 (84) פסחים ד, א.	77 (77) ויחי מט, כ.
85 (85) תשא לב, טז.	78 (78) בראשית ב, יח.
86 (86) ראה לקו"ש ח"ב ע' 320. תו"מ שם ע' 70.	79 (79) אחרי טז, ו.
87 (87) שיחת ליל שמחת סו"ד ואילך (לעיל ע' 127 ואילך).	80 (80) משנה ריש יומא.
	81 (81) ראה יומא שם.
	82 (82) תהלים מה, יד. הובא ברמב"ם הל' אישות פי"ג הי"א.

עיצומו של יום. ונתבאר, שבכל אחד מענינים אלו ישנה מעלה על שאר הענינים:

המעלה בענין ההוספה מחול על הקודש — שהוא מדאורייתא, ו"ספיקא דאורייתא לחומרא"⁸⁸, וגדלה מעלת הענינים שמדאורייתא, שיש בכחם לבקוע ("דורכשפארן") את כל העולמות כו', שזהו גם הטעם לכך שפרי החג הולכים ומתמעטים⁸⁹,

המעלה ביו"ט שני של גלויות — שהוא מדרבנן, ו"ערבים עלי דברי סופרים"⁹⁰, דהיינו שהענינים שמדרבנן מגלים אהבה עמוקה יותר, וזוהי המעלה ד"סופר" ("סופרים") בוא"ו על "ספר" בלא וא"ו⁹¹,

והמעלה בקבלת עיצומו של יום — שעושים מחול גמור קודש גמור: חול גמור — כיון שזהו ענין של רשות (משא"כ בהוספה מחול על הקודש, שהוא חובה), וממנו נעשה קודש גמור — שזמן זה נעשה "עיצומו של יום", קודש גמור (משא"כ בהוספה מחול על הקודש, שהקדושה חלה רק בכמה פרטים).

וג' נקודות אלו ישנם גם בהשמחה דעתה (מוצאי שמח"ת קודם הבדלה):

א) הוספה מחול על הקודש, שהוא ענין שמדאורייתא — דאף שבנדוד ה"קודש" עצמו אינו אלא יו"ט שני שהוא מדרבנן, ואי אפשר שההוספה תהי' נעלית יותר מן העיקר, מ"מ, גוף הענין דהוספה מחול על הקודש הוא ענין שמדאורייתא,

ב) אסרו-חג, שנקרא בירושלמי⁹² בשם "ברי' דמועדא", והרי אסרו-חג לגבי יו"ט שני הוא דוגמת יו"ט שני לגבי יו"ט ראשון, והוא ענין שמדרבנן;

ג) קבלת עיצומו של יום.

וכאמור, בכל אחד מענינים אלו ישנה מעלה מיוחדת שאין בחברו, כפי שדובר אתמול.

כב. והנה, ידוע הכלל, שכאשר מצטרפים כמה פרטים יחד, אזי נכללים כולם בנקודה אחת שלמעלה מהם וכוללת כולם⁹³.

(92) ע"ז פ"א סה"א.

(93) ראה בארוכה ציונים לתורה (להר"י

ענגיל) כלל לח. וש"נ.

(88) ביצה ג, ב. וש"נ.

(89) ראה תו"א מקץ לד, ב.

(90) ע"ז לה, א ובפרש"י.

(91) ראה לקו"ת דרושי סוכות פ, ב ואילך.

דוגמא לדבר — מדברי הגמרא⁹⁴: "איבעיא להו תדיר ומקודש איזה מהם קודם .. תא שמע מוספי שבת קודמין למוספי ראש חודש (מוספי ר"ח מקודשין משל שבת דאיקרי מועד), אטו ראש חודש למוספין דידי אהני למוספי שבת לא אהני", והיינו, שכאשר מצטרפים שבת ור"ח, אזי נכללים שניהם בקדושה אחת נעלית יותר (ולכן גם מוספי שבת הם "מקודש").

ודוגמא נוספת — ממחלוקת בית שמאי ובית הלל בענין ר"ה שחל להיות בשבת, ש"בית שמאי אמרים מתפלל עשר (שלש ראשונות ושלש אחרונות ושל שבת בפני עצמה הרי שבע, וקדושת היום וכולל עמה מלכיות הרי שמונה, וזכרונות ושופרות) ובית הלל אומרים מתפלל תשע" (כולל שבת ויום טוב בברכה אחת)⁹⁵. וטעם מחלוקתם — שלדעת ב"ש, ר"ה ושבת הם ב' ענינים נפרדים גם כשחל ר"ה בשבת, ולדעת ב"ה נכללו שניהם בנקודה אחת.

כג. ולהעיר, שכלל זה הוא יסוד לקושיא שהקשה הר"י ענגיל על שו"ת אדמו"ר הצ"צ:

ובהקדמה, שרוב התשובות בשו"ת צ"צ הם על שאלות הלכה למעשה, אבל ישנם גם כמה תשובות שהם ביאורים על שאלות בשקו"ט של תורה.

ובא' מתשובות אלו⁹⁶ הקשה השואל, ש"לריש לקיש דס"ל⁹⁷ חצי שיעור מותר מן התורה, כשחל יוהכ"פ בשבת, יהיו מחוייבים לאכול כזית פת (להדיעה שמן התורה מחוייבים בשבת לאכול כזית פת⁹⁸), דהא שיעור אכילת יוהכ"פ הוא בככותבת שהוא גדול מכזית, וא"כ יאכל כזית ויקיים מצות עונג שבת, ולא יעבור על איסור יוהכ"פ לפי שהוא פחות מכשיעור?

והשיב הצ"צ, "דכיון דבהדיא אמרה תורה תענו את נפשותיכם⁹⁹ ביוהכ"פ, והיינו אף כשחל להיות בשבת, א"כ ביטלה התורה מצות אכילת שבת ועונג שבת כשחל בו יוהכ"פ, שהרי המצוה להתענות הוא הפך העונג מאכילה ושתי'. .. וא"כ אין כאן שום מצוה שתדחה אף חצי שיעור לר"ל, מאחר שבשבת דיוהכ"פ בטל מ"ע זו, והמ"ע הוא להפך, לענות נפש".

94 זבחים ז, סע"ב ואילך (ובפרש"י).

95 עירובין ז, סע"א (ובפרש"י).

96 אור"ח סל"ו.

97 יומא עג, ב.

98 ראה תשובות הרשב"א סתר"ד.

99 אחרי טז, כט.

[והנה, לכאורה יש מקום להקשות על תשובת הצ"צ מדברי הירושלמי:

על המשנה "מצילין מזון ג' סעודות (מפני הדליקה בשבת) .. בליילי שבת מצילין מזון שלש סעודות, בשחרית מצילין מזון שתי סעודות, במנחה מצילין מזון סעודה אחת, ר' יוסי אומר לעולם מצילין מזון שלש סעודות" (ולדידי' אין נפק"מ בזה אם צריך עדיין לאכול או שכבר אכל, כיון שעכ"פ יום זה מחוייב בג' סעודות) — איתא בירושלמי¹⁰⁰: "ביום הכיפורים מאי איכא למימר, על דעתהון דרבנן לא יציל כלום כו", ומשמע דלדעת ר' יוסי מצילין מזון ג' סעודות אף ביוהכ"פ.

ולפי דברי הצ"צ הנ"ל, שביוהכ"פ שחל בשבת לא נאמרה מצות עונג כלל, נמצא שאין ביום זה חיוב ג' סעודות כלל (ולא רק שנדחה מפני יוהכ"פ), ולמה מצילין מזון ג' סעודות ביוהכ"פ? ולענין ישוב הקושיא — אכ"מ].

והקשה הר"י ענגיל¹⁰¹, דהו"ל להצ"צ לתרץ בפשיטות, שכאשר חל יוהכ"פ בשבת נעשו ב' הענינים נקודה אחת (כנ"ל), ואין קדושה אחת גורעת מחברתה, אלא אדרבה — מוספת בה, ולכן אי אפשר שקדושת שבת תדחה את העינוי דיוהכ"פ, כיון ששניהם נעשו נקודה אחת (עיי"ש). אבל באמת אין זו קושיא, מב' טעמים: (א) הצ"צ כתב תשובתו לדעת השואל, שלדעתו שבת ויוהכ"פ הם ב' ענינים נבדלים ולא נקודה אחת; (ב) גם אם נאמר ששבת ויוהכ"פ נעשים נקודה אחת — מי יימר שקדושת שבת מוסיפה ביוהכ"פ (וכבר חל חיוב העינוי), אימא איפכא, שקדושת יוהכ"פ מוסיפה בשבת (ויחול מצות עונג שבת).

כד. ונחזור לעניננו:

ע"פ הכלל הנ"ל, מובן גם בעניננו, דכיון שישנם עתה ג' ענינים בשמחה, אזי נעשית מכולם יחד נקודה אחת, נעלית יותר.

ואף שלכאורה יש לדחות, שכלל זה הוא דוקא כשיש לכל הפרטים נקודה אחת משותפת, שע"י נקודה זו מתכללים הם יחד, וכמו (בהדוגמאות דלעיל) נקודת הקרבנות או נקודת הברכות, משא"כ בנדו"ד — הרי לאמיתו של דבר י"ל שגם בנדו"ד יש נקודה משותפת לכל ג' הענינים, והיא הנקודה ד"מועדים לשמחה"¹⁰².

וד"ה ודע ואם נאמר).

100) שבת פט"ז ה"ג.

101) ציונים לתורה שם (ד"ה ודע דכענין, 102) נוסח תפלת יו"ט.

[וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:] ובכל אופן — בין אם הוא ענין אחד, ובין אם הם ג' ענינים — צריכה להיות עתה שמחה גדולה בשמחת התורה, ויש להמשיך שמחה זו על כל השנה כולה.

* * *

כה. כאמור לעיל (ס"ט), יש ללמוד היום בפרשת ברכה מ"שלישי" עד לסיום הפרשה, ובפרשת בראשית — עד סיום "שלישי". ואף שלומדים כמה פרשיות, מ"מ, עיקר פרשת היום היא "שלישי" דפ' ברכה, ו"שלישי" דפ' בראשית¹⁰³.

בא' השנים שבהן היתה הקביעות דשמח"ת כבשנה זו — ביום השלישי בשבוע — דיבר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰⁴ בענין פרשת היום, "וליוסף אמר מבורכת הוי' ארצו", "שלא היתה בנחלת השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף"¹⁰⁵. הרבי דיבר אז על עצמו, כאמרו, שארצו של יוסף מבורכת בכל טוב, אלא שצריך לעבד אותה, לחרוש וכו', ופנה להתמימים שיעסקו בענין זה.

כו. בהמשך הכתוב נאמר "ממגד שמים מטל ומתהום רובצת תחת". והענין בזה — דלכאורה, הרי ישנם עוד כו"כ ענינים של ברכה, ולמה נקט ב' ענינים אלו דוקא — ש"ממגד שמים מטל" קאי על ענינים רוחניים, ו"מתהום רובצת תחת" קאי על ענינים גשמיים. וההוראה היא שיש לפעול בב' הענינים ולייחדם כאחד.

וביאור הענין:

ב' הענינים ד"ממגד שמים מטל" ו"מתהום רובצת תחת" בעבודת האדם הם — נשמה וגוף: הנשמה היא "חלק אלוקה ממעל"¹⁰⁶, ורבינו הזקן³⁵ עוד מוסיף על כך תיבת "ממש"; ואילו הגוף הוא גשמי, ולפעמים הוא גם וחומרי.

ונמצא, שיש כאן ענין של שניות, שני דברים נבדלים. ועפ"ז, לכאורה בהכרח שסוכ"ס תהי' חלישות באחד מהם, בהגוף או בהנשמה, כי, עד מתי יוכלו להיות יחדיו, ובתוקפם, שני ענינים שהם נבדלים כ"כ זה מזה?

חכ"א ע' 124). וש"נ.

(105) ברכה לג, יג ובפרש"י.

(106) איוב לא, ב.

(103) שיחת יום שמח"ת תש"ה שבהערה

33.

(104) שיחת יום שמח"ת הנ"ל. וראה גם

שיחת יום שמח"ת דאשתקד ס"ב ואילך (תו"מ

אמנם, האמת היא שהעבודה צריכה להיות באופן ד"ממגד שמים מטל ומתהום רובצת תחת" — בשני הענינים יחד.

כז. ביאור הענין בפרטיות — ובהקדמה, שבנוגע להנהגת האדם בכלל ישנם ב' שיטות:

(א) האדם מתמסר לגמרי להנשמה, אלא, כיון ש"על כרחך אתה חיי"107, מוכרח הוא לוותר להגוף בדברים המוכרחים ביותר לצורך קיומו, אבל ענינים של מותרות, שביכלתו להתקיים בלעדיהם, אינו נותן להגוף, ואדרבה — הוא עוסק בתעניות וסיגופים ובשבירת הגוף, וגם לאותם הדברים המוכרחים לגוף לצורך קיומו, מתייחס הוא כמו לדבר בלתי-רצוי ("אן אָנשיקעניש").

(ב) האדם מתמסר לגמרי להגוף, בטענה שגם הגוף נברא ע"י הקב"ה. אלא מאי, ישנה גם הנשמה — אזי נותן לה את הדברים המוכרחים לצורך קיומה, אבל לא יותר מכך: בתפלה — מסתפק הוא בתפלה קצרה, "ברוך שאמר", "אשרי", "ישתבח" וכו'108 בתורה — מסתפק הוא ב"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"109, או אפילו ב"קריאת שמע שחרית וערבית"109 בלבד; ועד"ז בקו הצדקה. גם זה מספיק — טוען הוא — לקיום הנשמה, ואין צורך ביותר מכך.

והנה, כשם שהשיטה השני' (התמסרות להגוף בלבד) בודאי אינה נכונה,

— וכמ"ש הרמב"ן עה"פ110 "קדושים תהיו" (דלכאורה אינו מוכן: כיון שכל התרי"ג מצוות מנויים בפרטיהם, מה מוסיף הציווי הכללי "קדושים תהיו"), שאלמלא ציווי זה "ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף . . והנה יהי' נבל ברשות התורה, לפיכך בא הכתוב אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהי' פרושים מן המותרות כו".

ומסיים הרמב"ן: "וטעם הכתוב שאמר110 כי קדוש אני ה' אלקיכם — לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים", דהיינו שבא הכתוב לשלול שלא נטעה לומר שאם חסר הענין ד"קדושים תהיו" אין זה אלא חסרון בפרט אחד, אלא כשחסר הענין ד"קדושים תהיו" חסר כל ענין ההתקשרות עם אלקות, כי ההתקשרות עם "קדוש אני" היא ע"י "קדושים תהיו" —

109 (109) מנחות צט, ב.

110 (110) ר"פ קדושים.

107 (107) אבות ספ"ד.

108 (108) ראה גם סה"ש תש"ד ע' 75.

כמו"כ גם השיטה הראשונה (שלא להתעסק עם הגוף כלל) — אינה שיטה נכונה, אלא יש להתעסק עם הגוף, ולעשות מגשם הגוף עצמו — כלי לאלקות.

וזהו מ"ש "ממגד שמים מטל ומתהום רובצת תחת" — שהענין ד"ממגד", "לשון עדנים ומתק"¹¹¹, שהו"ע התענוג (ולא הכרח בלבד), צריך להיות הן בעניני הנשמה ("שמים מטל"), והן בעניני הגוף ("תהום רובצת תחת"), והיינו, שאין לפעול חלישות באף אחד מהם, אלא שניהם יכולים להישאר במציאותם ובמלוא תוקפם, כי אינם סותרים זה לזה, ואדרבה כו'.

וטעם הדבר — כיון ש"בנים אתם להוי" אלקיכם"¹¹², והבן הוא מעין האב. ולכן, כשם שהקב"ה הוא אחדות הפשוטה, כך ישראל אין בהם שניות, אלא הגוף והנשמה — גשמיות ורוחניות — הם אצלם דבר אחד, וכמ"ש¹¹³ "ישראל גוי אחד".

כת. וענין זה ראינו אצל "יוסף" — כ"ק מו"ח אדמו"ר:

מבלי הבט על כך שהרבי הי' עסוק בענינים הנעלים ביותר ("ממגד שמים מטל") — התעסק בשעת מעשה עם כל בניו, גם הפשוטים והתחתונים ביותר, ולא רק בהשפעת ענינים רוחניים, אלא גם בהשפעת ענינים גשמיים, ומבלי להתנות זאת בקיום התומ"צ (היינו, שהרבי ישפיע לו גשמיות בתנאי שיוסיף בתומ"צ), אלא השפיע לבניו גשמיות ללא הקדמת תנאים מראש.

וטעם הדבר — כי, כל יהודי, בכל מצב שיהי' (והרי "גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית"¹¹⁴), יקר הוא אצל הקב"ה, ויקר זה הוא גם מצד גופו הגשמי, עד כדי כך שהגוף של איש הישראלי יקר יותר מהתומ"צ, כדמוכח מדין פיקוח-נפש — שהוא בנוגע להגוף, שהרי הנשמה נשארת בקיומה גם לאחר הסתלקותה מהגוף — שדוחה כל התורה כולה¹¹⁵.

ומה גם שהי' אצלו הענין ד"איזהו חכם הרואה את הנולד"¹¹⁶ — שסוכ"ס "לא ידח ממנו נדח"⁴⁸, וסוכ"ס יגלה אותו יהודי את בחי' האחדות שבו, ויעשה מעניניו הגשמיים ("תהום רובצת תחת") דבר אחד

(114) תניא ספכ"ד.

(115) ראה גם תו"מ ח"ט ע' 74. וש"נ.

(116) תמיד לב, א.

(111) פרש"י עה"פ.

(112) פ' ראה יד, א.

(113) שמואליב ז, כג. ועוד.

עם עניניו הרוחניים ("ממגד שמים מטל"). וכיון שכן, מוכן בודאי עד כמה הי' יקר אצלו כל יהודי, ואפילו הגשמיות שלו.

כט. וזוהי גם ההוראה לתלמידיו ומקושריו:

אין להסתגר בתוך הד' אמות שלו, אלא עליו ללכת להתעסק עם יהודי אחר, גם אלו שלפי שעה ובחיצוניות הם בבחי' "תהום רובצת תחת", בבחי' "חוץ" ואפילו בבחי' "חוץ לחוץ" — גם עמהם יש להתעסק.

ואין מקום לטענה שענין זה אינו שייך אליו, אלא עליו לדעת שכאו"א מישראל צריך להיות נוגע לו, וזאת, מלבד הענין דהשגחה פרטית, שכיון שנודע לו אודות אותו יהודי, מוכן שיש לו שייכות אליו. יש לקרב עוד יהודי ועוד יהודי, ועד שמעמידים את "צבאות הוי'", שעמהם נלך לקראת משיח צדקנו, כמ"ש¹¹⁷ "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים .. על צבאותם".

* * *

ל. כאמור לעיל, עיקר פרשת היום היא (נוסף על הפרשה ד"שלישי" בפ' ברכה) גם הפרשה דשלישי בפ' בראשית:

התחלת "שלישי" דפרשת בראשית היא¹¹⁸ — "ויקרא האדם שמות גו'". ואיתא במדרש¹¹⁹: "בשעה שבא הקב"ה לבראת את האדם נמלך במלאכי השרת, אמר להן נעשה אדם¹²⁰, אמרו לו אדם זה מה טיבו ("מה אנוש כי תזכרנו"¹²¹), אמר להן חכמתו מרובה משלכם. הביא לפניהם את הבהמה ואת החי' ואת העוף, אמר להם זה מה שמו ולא היו יודעין, העבירן לפני אדם, אמר לו זה מה שמו, אמר זה שור זה חמור זה סוס וזה גמל".

ולכאורה אינו מובן¹²²: מהו גודל החכמה בנתינת שמות — הרי ענין השם כפשוטו הו"ע הסכמי, כמו בשאר לשונות, שנותנים שם לכל דבר מצד ההסכם בלבד, ומהי החכמה שבוה?

אך הענין הוא¹²² — כידוע המבואר בשל"ה¹²³ (ובבחי¹²⁴), שהשמות

(117) תהלים ח, ה (הובא בבמדב"ר שם).

(118) בא יב, מא"נא.

(119) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 13 ואילן.

(120) ב, כ.

(121) ב"ר פ"ז, ד. וראה בבמדב"ר פ"ט, ויש"נ.

(122) בהקדמה (יד, א).

ג.

(123) בראשית ב, יט.

(124) בראשית א, כו.

שנתן אדם הראשון לא היו שמות הסכמיים סתם, אלא "בידיעת התחתונים ידע סוד המרכבות העליונות, כי כל נברא מטה יש לו שורש למעלה. . . וזאת היתה חכמה נפלאה, כי השיג מקור ושורש כל דבר וכנהו בשם שהוא והוא שמו ודאי".

ומבואר ביתר הרחבה בשער היחוד והאמונה¹²⁵, שבכל נברא ישנם "אותיות הדבור מעשרה מאמרות" המחיות ומהוות את הנברא, ואדם הראשון ראה בכל נברא את החיות שבו (וזהו אותו הענין המבואר בשל"ה ובבחי, כי, המרכבה העליונה היא שורש חיות הנברא כפי שבא בהשתלשלות), ובכח זה — "ויקרא האדם שמות".

לא. ועפ"ז יובן הטעם שהמלאכים לא ידעו את שמות הנבראים, ורק אדם הראשון ידע זאת:

המלאכים לא היו יכולים לראות ולהשיג את החיות האלקי שבמרכבה (שהוא שורש החיות האלקי שבנבראים), כמ"ש במרכבת יחזקאל¹²⁶ "על ראשי החי' רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה", דהיינו, שגם בחי' רקיע הוא "על ראשיהם", והרי כללות ענין הרקיע הוא להפסיק בין בחי' האור שלמעלה ממנו ובין ראשי החיות.

משא"כ האדם — אף שמצד גופו הוא למטה מהמלאכים, הרי נאמר בו "ויפח באפיו נשמת חיים"³⁴, שהיא "חלק אלוהה ממעל ממש"³⁵ (למעלה מהמלאכים),

וכיון שהאדם הוא "מהלך"¹²⁷ — יכול הוא לעלות בעבודתו מעלה מעלה בכל המדריגות, החל מהמדריגה התחתונה ביותר ועד למעלה מעלה, ולדעת ולהשיג את החיות של כל הנבראים, השורש והשורש לשורש וכו', ועד להמבואר בחסידות¹²⁸ שאמיתית ההתהוות היא מהעצמות, שזהו ש"כל הנמצאים. . . לא נמצאו אלא מאמתת המצאו"¹²⁹, ששם לא שייך כלל ענין השמות, ורק לאחר ירידת והשתלשלות החיות האלקי אזי נעשה ענין השמות.

וכיון שבכחו של האדם להשיג את כל הנבראים וחיותם בשרשם ובשורש שרשם — מובן שע"י עבודתו יש בכחו להתעלות למעלה מכולם, ולהיות בעל-הבית עליהם, כמ"ש¹³⁰ "ורדו גוי", ומונה את כל הנבראים.

(125) פ"א. ראה תניא אגה"ק ס"כ (קל, סע"א

ואילך).

(126) יחזקאל א, כב.

(127) רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.

(128) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א

(129) בראשית א, כח.

ואילך). ובכ"מ.

לב. וכיון שתורה היא מלשון הוראה¹³¹, הרי גם סיפור התורה בענין "ויקרא האדם שמות" מהוה הוראה לכאו"א בכל זמן ובכל מקום: יהודי עלול לטעון¹³²: הרי כללות העולם הזה מלא קליפות וסט"א כו'¹³³, וישראל הם "המעט מכל העמים"¹³⁴, "כבשה אחת בין שבעים זאבים"¹³⁵ (או "אריות"¹³⁶), ונוסף לזה הנה על קיום התומ"צ ישנם כו"כ מניעות, הן מבחוץ ואפילו מבפנים, וא"כ, "מה זה עשה הוי' לנו", להוריד את הנשמה למטה בעולם הזה דוקא?! ואם כבר הוריד את הנשמה בעולם הזה — הוי' לו לכל-הפחות להסיר את המניעות על עניני תורה ומצוות?!

ועל זה היא ההוראה מהסיפור הנ"ל — עד כמה גדול כח האדם! — לאמיתו של דבר אין צורך בהסברים פרטיים בענין זה, שהרי כלל הוא "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו"¹³⁷, וכיון שתובעים ממנו דבר פלוני, הרי ברור הדבר שנותנים לו את הכחות הדרושים לכך.

אבל אעפ"כ מבארים ומסבירים לו במה כחו גדול — ע"י הסיפור ד"ויקרא האדם שמות", שתוכנו, שאף שבחיצוניות הענינים האדם הוא נברא תחתון ביותר, עד שטענו כנגדו "מה אנוש כי תזכרנו", אעפ"כ, חכמתו גדולה מחכמת המלאכים, להיותו "מהלך" שביכלתו לעלות דרך כל המדרגות, ומצד זה הרי הוא בעה"ב על העולם כולו, וכידו לעשות מכל עניני העולם שלא זו בלבד שלא יהיו מנגדים, אלא אדרבה — שיטיעו בעבודתו.

וענין זה הוא לא רק בנוגע לאדם הראשון, אלא כן הוא בכאו"א מישראל — שהרי מעלת אדם הראשון (שלכן ידע סוד המרכבה) היא מצד נשמתו, "ויפח באפיו נשמת חיים", ומעלה זו ישנה בכאו"א מישראל, שהרי אפילו פשוט שבפשוטים יש בו נשמה שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש", כפי שאומר כאו"א מישראל "נשמה שנתת בי טהורה היא", ומצד זה הרי הוא בעה"ב על העולם ומלואו.

וכיון שיש לו הכח לזה — הנה אם לא ינצל כח זה, הרי זה עד"מ

(134) ואתחנן ז, ז.
 (135) תנחומא תולדות ה. אסתר פ"י, יא.
 וראה פסיקתא רבתי פ"ט, ב.
 (136) ראה גם לעיל ע' 72. וש"נ.
 (137) ע"ז ג, סע"א.

(131) ראה זח"ג נג, ב. גו"א (למהר"ל מפראג) ר"פ בראשית בשם הרד"ק (לתהלים יט, ח).
 (132) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 101. ח"ג ע' 317. וש"נ.
 (133) ראה תניא פל"ג. פל"ו.

למי שיש לו ממון המונח בחשבוננו ב"בנק", ואינו משתמש בו, שהוא "בטלן" גדול ביותר... שהרי כל ענין הממון אינו אלא כדי שישתמשו בו!

ועד"ז בעניננו: כיון שניתנו לכאו"א מישראל כחות אלו, שהוא למעלה מהמזלות שהם שורש כל הנבראים, ולמעלה גם מהמלאכים — עליו לנצל כח זה כדי למלא את שליחותו ולעשות מהעולם "מקדש מעט"¹³⁸, "דירה לו ית".

* * *

לג. נזכר אתמול¹³⁹ מארז"ל¹⁴⁰ "דע מה למעלה ממך", שיש על זה "תורה" מהבעש"ט¹⁴¹, הרב המגיד¹⁴² ואדמו"ר הזקן¹⁴³, שכל אחד מהם אמרה בזמנו ובסגנון שונה, אבל תוכנם אחד הוא¹⁴⁴ — שכל הענינים שלמעלה הם "ממך", תלויים בעבודת האדם.

וכדאיתא בזהר¹⁴⁵: "אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא, כדין הכי נהרין לי מעילא, ואי איהו קיימא בעציבו, יהבין לי דינא בקבלי".

ותוכן המעלה ד"נהירו דאנפין" למעלה — ע"ד המבואר¹⁴⁶ בענין "באור פני מלך חיים"¹⁴⁷, שאפילו בשעה שאדם נידון למיתה, וכבר מוליכים אותו ליהרג, אעפ"כ, כשפוגש בדרכו את המלך, אזי "באור פני מלך חיים".

וטעם הדבר — כי, אף שמצד מצבו נידון למיתה, הנה ע"י ראיית פני המלך, מאיר בו ("שיינט אין אים אריין") "אור פני מלך" אור חדש, ונעשה אדם חדש שאין לו חטאים כלל. והיינו, שלא זו בלבד שמצד הענין ד"אור פני מלך" אין מקום למציאות של חטא מכאן ואילך, אלא שבכחו לתקן גם את החטאים שעשה קודם לכן.

ואף שמוכן שטעם זה שייך רק למעלה, הרי כיון שלמעלה ישנו

(143) סה"ש תש"ד ע' 23. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שג (נעתק ב"היום יום" יג אייר).

(144) ראה גם תו"מ חיי"ז ס"ע 216 ואילך. וש"נ.

(145) ח"ב קפד, ב.

(146) סה"מ עת"ר ע' קח. המשך תער"ב ח"ג ע' אישכא. ועוד.

(147) משלי טז, טו.

(138) יחזקאל יא, טז. וראה מגילה כט, א. (139) שיחת ליל שמחת סיי"ח (לעיל ע' 131).

(140) אבות פ"ב מ"א.

(141) כתר שם טוב סקמ"ה. צוואת הריב"ש

סקמ"ב.

(142) לקו"א להה"מ סקצ"ח (נ, סע"ג).

אור"ת סת"פ (קיב, ב).

הענין ד"באור פני מלך חיים", נשתלשל הדבר גם למטה בחוקי המלוכה, ש"באור פני מלך חיים", ומתבטל דין המיתה.

וזוהי העצה שנותן להקב"ה לבנ"י ומבקש מהם: "דרשו הוי' בהמצאו"¹⁴⁸ — אל תדרשו שום דבר אחר, דרשו רק לפגוש את המלך עצמו, ובפרט — לפגוש אותו "בנהירו דאנפין", ואז יומשך חיות חדש מ"נהירו דאנפין" של המלך. והדרך לזה — ע"י השמחה, כנ"ל מהזהר ש"אי איהו קיימא בנהירו דאנפין מתתא, כדין הכי נהרין לי' מעילא".

ובפשטות — שצריכים להיות בשמחה, לא שמחה של הוללות, אלא שמחה של מצוה, שזוהי השמחה שיהודים שמחים עתה — שמחת יו"ט ושמחת התורה. וע"י שמחה זו פועלים "נהירו דאנפין" למעלה, וממשיכים משם גם כאן למטה, שתהי' שנה שמחה בכל המצטרך, בגשמיות וברוחניות.

* * *

לד. בנוגע להענין ד"ויקרא האדם שמות", מונה הכתוב "לכל הבהמה ולעוף השמים ולכל חיית השדה"¹¹⁸; אבל בנוגע לדגים — מצינו בתוספות¹⁴⁹ שנסתפקו אם גם לדגים קרא שמות, אם לא¹⁵⁰.

ולכאורה, ע"פ המבואר לעיל (סל"א) שענין קריאת השם קשור עם בעלותו של האדם על הנברא, דהיינו שע"י קריאת השם מתעלה האדם למעלה משורש הנברא ומושל בו — אינו מובן הספק בנוגע לקריאת השמות לדגים, שהרי האדם הוא בעה"ב על העולם כולו, גם על הדגים, כמ"ש¹³⁰ "ורדו בדגת הים גו'", ולמה נאמר שלא קרא להם שמות?

לה. וביאור הענין — ע"פ המבואר בדא"ח בענין "נוני ימא": החילוק בין "יבשה" ל"ים" הוא, ש"יבשה" היא עלמא דאתגליא, ו"ים" הוא עלמא דאתכסיא¹⁵¹.

וב' ענינים אלו (ים ויבשה) באדם — הם מחשבה ודיבור¹⁵¹: דיבור — ענינו גילוי זולתו, דהיינו שהדיבור קשור עם הזולת, ובב' אופנים: (א) דיבור האדם נשמע להזולת, (ב) לאידך גיסא — אופן קבלת הדיבור ע"י הזולת עושה רושם על המדבר; משא"כ מחשבה — ענינה העלם לעצמו, ואינה קשורה כלל עם הזולת.

¹⁵⁰ ראה גם אג"ק ח"ז ס"ע ז. חט"ז ע'

¹⁴⁸ ישע"י נה, ו.

¹⁴⁹ ד"ה כל שיש לו — חולין סו, ריש קעג. לקו"ש חל"ה בתחלתו. וש"נ.

¹⁵¹ ראה לקו"ש שם הערה 43. וש"נ.

ע"ב.

וכשם שבאדם ישנם ענינים שלעצמו וענינים הקשורים עם זולתו — כן הוא בעולם, שיש בו ענינים הקשורים עם האדם, ויש בו ענינים שהם מסוגרים לעצמם, ואינם מתקשרים עם האדם.

וזהו החילוק בין הנבראים שביבשה ובין הנבראים שבים ("נוני ימא"): הנבראים שביבשה — יש להם שייכות להאדם, שהאדם רואה אותם ויודע אודותם; ואילו הנבראים שבים הם מסוגרים לעצמם, והאדם אינו רואה אותם ואינו יודע אודותם.

וזהו תוכן הספק אם האדם קרא שמות לדגים — האם צריך האדם להתעסק גם עם ה"נבראים שבים", הענינים הנסתרים שבעולם:

בנוגע לענינים הגלויים — כשרואה בעצמו, או יודע מפי השמועה, שישנו ענין פלוני בעולם שצריך תיקון — פשיטא שעליו להכניס עצמו בפרטיות בענין זה כדי לתקנו, ויש לו הכח לזה (כנ"ל סל"ב); אבל כשמדובר בדברים הנעלמים, שלעת-עתה אינו יודע אודותם כלל — יש שאלה אם צריך הוא לחפש ענינים אלו ולהעמיק מחשבתו בהם עד שיברר את הענין בפרטיות ויתקנו, או שאינו צריך לעשות זאת.

ליתר ביאור:

בנוגע לכללות הענין שהאדם הוא בעה"ב גם על הדגים שבים, ומוטל עליו החיוב לתקן גם את "דגת הים" — לית מאן דפליג, שהרי גם הים הוא חלק מהעולם (ואדרבה — חלק גדול, שליש העולם¹⁵²), שנברא בשביל האדם (כמארוז"ל¹⁵³ "בשבילי נברא העולם"), כדי שהאדם יתקן את העלם העולם. ולכן בודאי שאין מקום לנטוש לגמרי את "דגת הים", וחובה להתעסק גם עמהם.

אמנם, בנוגע להתעסקות בכל פרט בפרט — שזהו ענין קריאת השמות ע"י אדם הראשון, שקרא לכל מין פרטי בשמו המתאים לו — בענין זה ישנו ספק:

לדעה הא' — בענין זה מספיק הברור בכללות, ואין צורך להכניס עצמו בזה בפרטיות, דמכיון שנשמת האדם היא מעלמא דאתגליא, אזי סכנה היא עבורו להכניס עצמו בפרטים השייכים ל"אתכסיא"; ולדעה הב' — יש להתעסק בברור ענינים אלו גם בפרטיות, דמכיון שהכלל

152) ראה תוד"ה כל — פסחים צד, (153) סנהדרין לו, סע"א (במשנה).
סע"א.

מורכב מפרטים, הרי כדי שהבירור בכללות יהי' כדבעי, בהכרח לחשוב ולהתעסק עם כל פרט בפני עצמו.

* * *

לו. בשנים האחרונות נקבע המנהג, שלאחרי שמח"ת נותנים צדקה לקופה הכללית בסכום מטבעות כמנין ימי השנה¹⁵⁴.
וטעם המנהג:

בכל יום קודם התפלה צריך ליתן צדקה כדי שתתקבל התפלה כדבעי, כמארז"ל¹⁵⁵ "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי .. דכתיב¹⁵⁶ אני בצדק אחזה פניך".

וענין זה נוגע לא רק לתפלה, אלא גם לצרכיו שבכל היום — שהרי כל צרכיו תלויים בתפלתו (ולכן קודם התפלה אסור לעסוק בצרכיו¹⁵⁷), וכיון שכדי שהתפלה תהי' כדבעי יש צורך בענין הצדקה, נמצא, שהצדקה נוגעת לענייני שבמשך כל היום.

והנה, כשם שבכל יום בפרט ישנו ענין התפלה בהתחלת היום — כך גם בנוגע לענין השנה, שהתחלת השנה היא בענין התפלה. וזהו ענינו של ראש-השנה, שבו אדם מוסר את עצמו להקב"ה, ומבקש ופועל את כל צרכיו על משך כל השנה.

וכשם שהתפלה דכל יום צריכה לצדקה, והצדקה נוגעת לכל צרכיו שבמשך כל היום — כמו"כ גם התפלה דר"ה והמשכת צרכיו על כל משך השנה, צריכות לצדקה.

ובצדקה זו נוגע כל יום מימי השנה — לא רק ימי החול, אלא גם יום השבת, ואפילו יום-הכפורים (דלא כאותם שנותנים צדקה עבור כל השנה, אבל עבור יוה"כ"פ אינם נותנים — היפך השכל הבריאי).

ולהעיר, שאף שבשבת הכל מן המוכן¹⁵⁸, אעפ"כ, יש צורך בתפלה ובצדקה גם עבור יום השבת — כי, אף שבשבת הכל מן המוכן, הרי ענין זה נעשה ע"י "והכינו"¹⁵⁹ בערב שבת, ויתרה מזה: גם כאשר המאכל מוכן ממש לפניו על שולחנו, יש צורך בתפלה, כדאיתא בזהר¹⁶⁰ בנוגע

(154) ראה מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח סש"ו ס"ח (סכ"א).
(159) בשלח טז, ה.
(160) ח"א קצט, ב. ח"ב סב, ב. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 99. וש"נ.

(154) ראה גם שיחת ש"פ בראשית (התנועות ב) דאשתקד ס"ח ואילך (תו"מ חכ"א ע' 145 ואילך). וש"נ.
(155) ב"ב יו"ד, א.
(156) תהלים יז, טו.
(157) ברכות יד, א.

לרבי ייסא סבא, ש"אף על גב דהוה ל'י' מיכלא דההוא יומא למיכל לא הוה מתקין ל'י' עד דשאל מזוני' קמי מלכא קדישא".

ולכן נקבע המנהג (כנ"ל) שנתינת הצדקה היא בסכום מטבעות עבור כל ימי השנה, גם שבת ויוהכ"פ.

ומלבד ביאור הנ"ל — הרי, לאמיתו של דבר, כשמדובר על נתינת הצדקה, אין להיכנס כ"כ לחשבונות, כי המחשב חשבונות ונותן רק את הסכום המתקבל בדעתו ע"פ חשבונו, הרי זה בכלל "ולא ירע לבבך בתתך לו"¹⁶¹, שאין זה האופן הראוי לנתינת הצדקה, אלא נתינת הצדקה צריכה להיות בשמחה דוקא.

לז. ולכן נקבע לדבר אודות מנהג זה בשמח"ת, אף שלכאורה ה'י' ראוי לעשות זאת קודם ר"ה (שהרי זה ענין שנוגע לכל השנה) — כדי שנתינת הצדקה תה'י' ביתר שמחה ובטוב לבב.

ובנוגע לימים שקודם שמח"ת — הרי כבר נתבאר בזה¹⁵⁴, שגבאי הקופה הכללית תורמים צדקה מן הקופה בכל יום, גם "על העתיד לגבות"¹⁶².

ומ"מ, אף שהגבאים מתנים שנתינת הצדקה היא גם "על העתיד לגבות", אעפ"כ, יש להקדים את נתינת המעות ככל האפשר, כמו בכל המצוות שצריך להיות בהן מעלת הזריזות, ובפרט במצות הצדקה¹⁶³.

ובנוגע לפועל: יש לתת בהקדם צדקה לקופה הכללית בסכום מטבעות כמספר ימי השנה, ובאופן ד"מעלין בקודש"¹⁶⁴ לגבי השנה שעברה, ועיי"ז יפעלו המשכת צרכיו על כל השנה, שיומשך לא רק "די מחסורו"¹⁶⁵, אלא גם "אתה מצווה עליו לעשרו"¹⁶⁶, שתה'י' שנה עשירה.

*

לח. מהענינים המיוחדים בשנה זו¹⁶⁷ — שהיא "שנה תמימה"¹⁶⁸, דהיינו שנה מעוברת¹⁶⁹, שיש בה שפ"ג ימים — לא רק יותר משנת הלבנה שיש בה שנ"ד ימים, אלא גם יותר משנת החמה, שיש בה שס"ה

עה"פ.

(167) ראה גם שיחת ש"פ בראשית

(התנועות ב) תשי"ז סמ"ח (ת"מ ח"י ח ע' (162). וש"נ.

(168) בהר כה, ל.

(169) ראה ערכין לא, א (במשנה).

(161) פ' ראה טו, יו"ד.

(162) כתובות קח, א. וש"נ.

(163) ראה תניא אגה"ק סכ"א.

(164) ברכות כח, א. וש"נ.

(165) שם, ח.

(166) ראה כתובות סז, ב. ספרי ופרש"י

יום ורביע, שע"ז משלימים ומשווים את שנת הלבנה עם שנת החמה, כמבואר בפרטיות ברמב"ם הלכות קידוש החודש¹⁷⁰.

וענין מיוחד נוסף בשנה זו — שהיא שנת השמיטה, הנוהגת גם בזמן הזה (דלא כיובל שאינו נוהג אלא בזמן הבית), מדאורייתא או מדרבנן¹⁷¹, ועד"ז בנוגע לשמיטת כספים שנוהגת גם בזמן הזה, אף שיש מחלוקת אם צריך לעשות פרוזבול¹⁷².

לט. ההוראה מהענין דשנת העיבור:

כאמור לעיל, ענינה של שנת העיבור הוא שהיא ארוכה עוד יותר משנת החמה, כדי להשלים ולהשוות את השנים שלפני וגם את השנים שלאחרי, כך, ששני הלבנה ישתוו עם שני החמה.

והנה, כל ענין מיעוט הירח (סיבת החילוק בין שנת הלבנה לשנת החמה) בא בסיבת הקנאה שקינא הירח בשמש¹⁷³, שענין הקנאה הוא השורש לכל החטאים, כפי שמצינו שחטא עץ הדעת — שהוא שורש כל החטאים — בא בסיבת הקנאה שקינא נחש הקדמוני באדם וחווה¹⁷⁴.

וכפי שרואים במוחש, שענין הקנאה — שהאדם אינו יכול לסבול שיש לזולתו יותר ממנו, ולכן עושה הוא כל שביכולתו למצוא חן בעיני הזולת ("אויסנעמען באַ יענעם") ולהראות את גדולתו וכו' — מעברת את האדם לא רק על דעת קונו, אלא גם על דעתו¹⁷⁵. ולכן נאמר בסעיף הראשון של כל ד' חלקי השולחן-ערוך: "ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו", כי, ענין זה שאינו מתחשב עם הזולת שיחפוץ למצוא חן בעיני הזולת, הוא היסוד לקיום כל ד' חלקי שו"ע.

וזהו תוכן שנת העיבור, שענינה להשוות את שנת הלבנה עם שנת החמה — התיקון על ענין הקנאה.

מ. ועוד ענין בזה — שהתיקון דשנת העיבור הוא גם על השנים שלפני:

כשמגיעה שנה חדשה, אין להסתפק בכך שמכאן ולהבא לא תהי'

וש"נ.

(173) ראה חולין ס, ריש ע"ב. הובא בפרש"י עה"ת בראשית א, טז.
(174) ראה ב"ר ספי"ח. הובא בפרש"י עה"ת בראשית ג, א.
(175) ע"ד לשון חז"ל — עירובין מא, ב.

(170) רפ"ד. פ"ו ה"י. רפ"י.

(171) ראה לאור ההלכה (לרש"י זעווין) ע' קח ואילך. וש"נ. וראה גם ת"מ חכ"ב ע' 307. וש"נ.
(172) ראה שו"ע אדה"ז הלכות הלואה סל"ד"ה. וש"נ. וראה גם ת"מ ח"ז ע' 67.

אצלו קנאה, ויקיים תומ"צ כדבעי, אלא עליו לדעת שמחובתו לתקן גם את העבר. והדרך לזה — ע"י תוספת אור ואומץ בעבודתו בשנה זו, שע"ז מתקן הוא גם את העבר, בדוגמת התוספת דשנת העיבור, שהיא יתירה גם על שנת החמה, כדי להשוות גם את השנים שלפנ"ז.

ויתרה מזה: גם לאחר שתיקן את כל עניניו, עליו לדעת שנוגע עבורו לתקן גם את הדורות הקודמים, כפי שמצינו שישנו ענין הכפרה גם על המתים¹⁷⁶.

מחד גיסא — עליו לדעת שיש מעלה בדורות הקודמים, ויש לו בירושה גם את כחותיהם שלהם, והם מסייעים לו ומעניקים לו יותר כח ויכולת להתחזק בעבודתו; אבל לאידך גיסא — עליו לזכור שעליו לתקן גם את העבר, גם של הדורות הקודמים.

וכיון שעליו לחשוב גם אודות תיקון העבר — אין מקום לעשות חשבון ולקבוע את עבודתו לשנה הבאה באופן של הגבלה, דהיינו שמכאן ולהבא יעשה את המוטל עליו במשך כ"ד שעות המעל"ע ותו לא, אלא עבודתו צריכה להיות באופן של הוספה (שע"ז נעשה תיקון העבר, כנ"ל).

וכשם שכל הענינים יש לעשותם בתוספות כדי להשלים את מה שהי' חסר בזה בעבר — כן הוא גם בענין הפצת המעיינות, שיש לנצל בזה את כל הכחות, ולהשלים גם את מה שהי' חסר עד עתה. ובפשטות — להוסיף בהפצת המעיינות בכל המקומות, הן בפרט והן בכלל, באופן ד"פרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"¹⁷⁷.

*

מא. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן את הניגון שלימד בליל שמח"ת, וקודם שניגנו אמר:]

ניגון זה — שמעתי לפני כמה שנים מחסידים, בצירוף מעשה¹⁷⁸: לפני מאה או מאה וחמישים שנה חיו בהרי הקוקוזים שבטים פראיים למחצה, שהיו חפשיים כציפור דרוור, ולא היו עליהם הגבלות חוקי המלוכה, ואפילו לא הגבלות של בני-תרבות.

(176) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"א (178) ראה גם שיחת ליל שמח"ת בסופה ס"ד. ושי"ג.
(לעיל ע' 133 ואילך).

(177) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרכ"א (178) ראה גם שיחת ליל שמח"ת בסופה ס"ד. ושי"ג.
(177) ויצא כח, יד.

כשהתחיל ה"צאר" להתפשט ולהרחיב את תחום מלכותו, רצה לכבוש גם את הרי הקווקזים, אבל לא עלה בידו, כי אף שהיו עמו חיילים רבים, ואילו השבטים היו מתי-מספר, וגם היו ברשותו, כמובן, כלי נשק טובים יותר משלהם, אעפ"כ, כיון שהיו על הרים גבוהים, לא עלה בידו לכבושם.

בסופו של דבר עלתה בדעתם "המצאה": הם עשו שלום עם אותם שבטים, והבטיחו לראש השבטים — שמו הי' "שאַמיל" — כמה וכמה הנחות, ולאחר שנטלו מהם את כלי נשקם — שבו את "שאַמיל", ושילחוהו לגלות בעומק רוסיא.

בהיותו בגלות, הי' נזכר מזמן לזמן בהרים הגבוהים, ששם הי' בן-חורין כמו נשר בשמים, ולא היו עליו הגבלות בית-המאסר, ואפילו לא הגבלות של עיר מושב, והגבלות וכבלים של תרבות בכלל, והי' מתעורר בגעגועים מעומק נפשו אל ההרים הגבוהים. ואז הי' מנגן ניגון זה, שהתחלתו — געגועים, ותנועתו האחרונה — תקוה.

וכאשר יהודי שמע ניגון זה — תרגם אותו ב"אותיות" שלו, והשתמש בו בנוגע לענין ירידת הנשמה בגוף:

קודם ירידתה בגוף — היתה הנשמה חצובה מתחת כסא הכבוד¹⁷⁹, וענין זה (שהנשמה חצובה מתחת כסא הכבוד) גופא הוא ירידה עבור הנשמה, שהרי בעצם היא למעלה עוד יותר — שקשורה עם הקב"ה בעצמו, ומקור חוצבה הוא "על ההרים הגבוהים" — "אלו אבות"¹⁸⁰, חג"ת דאצילות, ולמעלה יותר, עד חג"ת שקודם הצמצום¹⁸¹. וממילא מובן שהיתה בת-חורין לגמרי, ולא הי' עלי' שום מושל ושולט.

אלא ש"הערימו" על הנשמה ("מען האָט איר אַריינגענאַרט"), ונטלוה ממקומה ושלחוה למטה, להתלבש בגוף ונפש הבהמית.

ולכן, כשהנשמה מתבוננת אודות מקור חוצבה — מתעוררת היא בצמאון גדול, "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי"¹⁸², דהן אמת שכוונת הירידה היא בשביל העלי' הנעשית ע"י עבודתה למטה דוקא, אבל סו"ס בינתיים הרי זו ירידה גדולה.

וכפי ש"ידע איניש בנפשי" מעמדו ומצבו כו'; אפילו מי שמקיים

179) ראה זח"ג כט, ב. וראה גם בהנסמן נצבים מה, סע"א ואילך.
181) ראה גם לקו"ת תצא מ, א ואילך.
182) תהלים סג, ב.

179) ראה זח"ג כט, ב. וראה גם בהנסמן נצבים מה, סע"א ואילך.
180) ויק"ר ספ"ו. וראה ר"ה יא, א.
181) ויק"ר ספ"ו. וראה ר"ה יא, א.

תומ"צ — הרי אפשר שקיום התומ"צ שלו הוא בדרך "מצות אנשים מלומדה"¹⁸³. ואפילו אם יש לו אהבה ויראה — אפשר שחסר לו ענין השמחה. ואפילו אם יש לו מעט שמחה — אפשר שחסר לו הענין ד"טוב לבב", ריבוי השמחה¹⁸⁴. ואפילו מי שיש לו גם ענין זה — הרי גם "צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים". הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואהבו"¹⁸⁵ ("יש מי שאוהב"¹⁸⁶), כיון שהוא מוגבל בהגבלות הגוף, ואינו יכול לפרוש כנפיו כ"דרך הנשר בשמים"¹⁸⁷.

ועאכו"כ מי שהוא רחוק ממדריגה זו, ואפילו כשהוא מקיים תומ"צ עולה לו הדבר ביגיעה רבה ("געמאָטערטערהייט"), ויש לו מניעות ועיכובים על כל צעד ושעל — הרי בודאי מובן גודל הצמאון והגעגועים של נשמתו למקור חוצבה.

וזהו תוכן התחלת הניגון — הצמאון והגעגועים של הנשמה. ואילו הבבא האחרונה של הניגון — היא התקוה והבטחון, שסוכ"ס יעלה בידו לצאת מה"בירא עמיקתא"¹⁸⁸, ולהתעלות למעלה עוד יותר ממקומו הראשון — "לאשתאבא בגופא דמלכא"¹⁸⁹.

מב. [אחרי שניגנו את הניגון אמר:]

גם בהתחלת הניגון, שתוכנו הו"ע הגעגועים — ניכרת ה"פראיות" ("די ווילדקייט") של אדם בן-חורין, כי, מי שהוא בן-חורין בעצם, הנה גם כאשר כולאים אותו ניכר בו ענין החירות. וכמשל בן המלך, שגם בהיותו בשבי ניכר בו שהוא בן מלך¹⁹⁰.

וכן הוא בירידת הנשמה למטה, שגם בהיותה כאן למטה — ניכר בה החירות שבה, בחי' מרחב העצמי.

וענין זה גופא הוא נתינת כח לעבוד עבודתו מבלי להתפעל מהמניעות והעיכובים שבעולם, ועי"ז תבוא תכלית העלי' — העלי' לעצמות ממש.

* * *

(183) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט נג, (ב) ובכ"מ.
 (184) ראה סה"מ תרצ"ז ע' 302. תש"י ע' 240.
 (185) תניא פל"ה (מד, סע"א ואילך).
 (186) זח"א ריז, ב.
 (187) משלי ל, יט.
 (188) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.
 (189) זח"א ריז, ב.
 (190) ראה גם לקו"ת פ' ראה לב, ג.
 (186) תו"א ויקהל (בהוספות) קיד, ד. ובכ"מ.

מג. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר כמ"פ בשם אדמו"ר הזקן (וכבר נדפס)¹⁹¹, שבכחה של התוועדות חסידית לפעול יותר מפעולתו של המלאך מיכאל ("דאָס וואָס אַ חסיד'ישער פאַרבריינגען טוט אויף קען מלאך מיכאל ניט אויפטאָן").

וכיון שישנם כאן כמה הנוסעים לאחר יו"ט — עליהם לקחת עמהם את ההתעוררות מהתוועדות זו בכל מקום בואם.

וכיון שבכל ענין יש צורך שתהי' אחיזה בגשמיות,

וכפי שמצינו בענין הנבואה¹⁹², שהקב"ה צוה להנביאים לעשות פעולה גשמית המתאימה לנבואתם, כי, כל זמן שלא נמשך הדבר בגשמיות, עלול הדבר להשתנות, ע"ז שיגרום החטא, או להיפך, ולכן יש צורך שתהי' להנבואה אחיזה בגשמיות. וכן מבואר בלקו"ת¹⁹³, שכאשר ישנה אתערותא דלעילא, יש לעשות דבר-מה בפועל, כדי שתהי' אחיזה להאתערותא דלעילא. וכמו"כ כאשר רוצים להמשיך את ההתעוררות מהתוועדות זו, ושיהי' בזה גודל מעלת התוועדות שבכחה לפעול יותר מפעולתו של מלאך מיכאל, צריך שתהי' לזה אחיזה בגשמיות,

לכן נוהגים, שבשמח"ת (שהוא ההכנה על כל ימי החורף) ובאחרון של פסח (שהוא ההכנה על כל ימי הקיץ) נותנים "משקה" להנוסעים, כדי שיחלקו בהתוועדות במקום בואם¹⁹⁴.

מצד דוחק המקום — לא יתנו את ה"משקה" לכאו"א בידו, אלא ימסרו זה לזה. ואין זה ענין של הפסק, אלא הכל "כיידא אריכתא", כי כל ישראל הם עצם אחד.

*

מד. בליובאוויטש הי' הסדר, שבמוצאי שמח"ת היו מכריזים "ויעקב¹⁹⁵ הלך לדרכו"¹⁹⁶.

יתן השי"ת שיקויים "ויעקב הלך לדרכו" — לקחת מחודש תשרי על כל השנה הן את הגעגועים והן את השמחה, אשר, אינם סותרים זה

(התוועדות ב) דאשתקד סי"ד (תו"מ חכ"א ס"ע 150 ואילך). וש"נ.
195) לשון הכתוב — ויצא לב, ב.
196) ראה שיחת יום שמח"ת תרצ"ט סי"ב (סה"ש תרצ"ט ע' 313). וש"נ. וראה גם מכתב ג' מ"ח שנה זו (אג"ק ח"ח ריש ע' לו), ובהנסמן בהערות שם.

191) קובץ מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק ע' 199. ולאח"ז באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תיג. וש"נ.
192) ראה דרשות הר"ן דרוש ב. רמב"ן לך לך יב, ו. לבוש על הרקאנטי לך לך שם.
193) ויקרא ב, ב ואילך. ובכ"מ.
194) ראה גם שיחת ש"פ בראשית

לזה, אלא אדרבה — הגעגועים צריכים לחזק את השמחה, והשמחה צריכה לחזק את הגעגועים, ושניהם צריכים להיות במזיגה נכונה. והעיקר בזה — שיומשך במחשבה דיבור ומעשה, ועי"ז ימשיכו שבקרוב ממש יקויים היעוד¹⁹⁷ "יעלה הפורץ לפניכם". [לאחר ברכת המזון, תפלת ערבית והבדלה — שהבדיל בעצמו על הכוס — נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בידו הק' לכל אחד מהנאספים מ"כוס של ברכה". ואח"כ אמר:]

יהי רצון שיקויים "ויעקב הלך לדרכו", "ויבן לו בית"¹⁹⁸, דירת קבע כו'¹⁶⁷.

